

Yazar:Tarkan Suçıkar,

Eser:Emir Timur Yıldırım Bayezid,

Kripto Yayınları,

Ankara, 2015, 319 sayfa.

Fatih Orta¹

Son zamanlarda çok konuşulan konulardan birisi olan ve bilhassa siyasilerin tasarrufunda olarak, algı yönlendirmesi ve algı operasyonları söylemleri ile bu minvalde yapılan çalışmalar ana gündem maddelerimizdendir. Bu çalışmalarla milletin olaylara bakış açılarında değişiklikler yapılması amaçlanmaktadır. Bizi ilgilendiren ise bu algı yönlendirmenin tarih ile ilgisidir. Tarihte algı çalışmalarının nasıl olması gerektiğine değinen Tarkan Suçıkar'a göre, *algı çalışmaları kaynakların bir konu hakkında doğru söyleyip söylemediklerini değil, ne söylediklerini ve neden söylediklerini ortaya koymaya çalışmalıdır. Bu şekilde bir konu hakkında kaynakların sundukları bilgiler karşılaştırmalı şekilde kullanılarak yapılacak algı çalışmaları sayesinde kaynakların birçok konuda gerçeklikten sapmaları tesbit edilebileceği gibi bu sapmanın nedenleri de ortaya çıkarılabilir (s.9).*

¹ Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

Elimizdeki kitap Tarkan Suçıkar'ın 2014 yılında tamamladığı yüksek lisans tezinin gözden geçirilmiş halidir. Eser giriş ve sonuç kısımları haricen dört ana bölümde müteşekkildir. Esasen giriş kısmına geçmezden evvel kaynaklar hakkında bilgi verilmiş olup ayrıca geniş bir kaynakça da mevcuttur. Ekler kısmında ise 1336-1413 yıllarının kronolojisi ve Timur devrindeki Osmanlı, Memluki Altın Orda, Abbasi halifeleri, Celâyirliler, Delhi Sultanlığı, Anadolu beyliklerinin ve ayrıca Hristiyan dünyasının hükümdarlarının listesi verilmiştir. Kaynaklar kısmında konu ile alakalı olarak kullanılan Osmanlı, Timurlu, Arap, Ermeni ve diğer Batılı kaynakların yanı sıra araştırma-inceleme eserlere dair bilgiler verilmiştir. Ardından giriş kısmında tarihte algı çalışmalarının önemine ve geçmişine değinmiştir.

Yazar tezini özellikle Osmanlı kaynaklarına dayandırmıştır. Bu kitabın alt başlığından da anlaşılmaktadır: *XV.-XVII. Yüzyıl Osmanlı Kaynaklarında Yıldırım Bayezid ve Timur Algısı*. Bununla beraber yer yer kullanılan Timurlu kaynaklarının çalışmaya dahil edilmesi ise kitabın hacmini ve çalışma zorluğunu artıracığından dolayı çalışma Osmanlı kaynaklarının temel alınmasıyla sınırlandırılmıştır. Ardından konuyla ilgili olan araştırma-inceleme eserlerin hangilerinden faydalandığını göstermiştir. Yazarın yakındığı durumlardan birisi de böylesine mühim bir konuyla alakalı yapılan çalışmaların sayısıdır. Burada yazarın şu tespiti önemlidir: “Ülkemizde Yıldırım Bayezid ve Timur hakkında yapılmış akademik seviyede tez ve hususi araştırmalarla birlikte araştırmacı sayısında kaynakların bolluğu ile tezat teşkil edecek şekilde oldukça az ve yetersiz olduğu görülmektedir. Yıldırım Bayezid'in bir Osmanlı padişahı olması sayesinde genel Osmanlı tarihleri içinde kendisine yer edinmesi, onu araştırmada Timur'a göre daha talihli kılssa da yine de yapılan hususi araştırma sayısı yetersizdir. Bu noktada Timur konusunda tarihi seyir içinde oluşturulan ve günümüze dek ulaşan olumsuz algının yapılan araştırma ve alana ilgi duyan araştırmacı sayısına etki ettiğini düşünüyoruz.” (s.33). Yazarın bu kanaatinin gerçeklik payı ortadadır.

Giriş kısmında yazar algı kavramına ve kaynaklardaki algının ne şekilde olduğuna dair değerlendirmelerde bulunmuştur. Yazar ayrıca tarihte algı çalışmalarının zorluğundan ve azlığından bahsederek bu tür çalışmaların biyografi çalışmalarından farklı yönleri olduğunu

ifade etmiştir. Müellifin eserini yazarken bir olay, olgu ya da kişi hakkında bazen müspet bazen de menfi ifadeler kullanmasını, müellifin duydukları her şeyi eserlerine kaydetmesi olarak değerlendiren yazar ayrıca tarihi kaynaklara müellifin algısını ve bu algıya uygun rivayetleri yansıtan birer ayna olarak bakmak mümkündür (s.37) demektedir. Böylece müellifin devrinin tenkit etmesinin güçlülüğünü göz önünde bulundurarak kaynaklara nasıl bakmamız gerektiğini özetlenmiştir.

Eserin birinci bölümünde Osmanlı ve Timurluların siyasi panoraması verilerek Yıldırım Bayezid ve Emir Timur'un ilişkilerinin mazisine de temas edilmiştir. Burada özellikle Timur'un hız kesmeyen askeri faaliyetleri ve Osmanlı Devleti'nde Yıldırım Bayezid dönemine dair bilgiler verilmiştir. Her iki hükümdarında ilişkilerinin evrelerinin incelendiği bu bölümde Ankara Savaşı öncesi ve sonrası ile açıklanmıştır.

İkinci bölüm ile beraber Osmanlı kaynaklarında Yıldırım Bayezid algısının nasıl olduğuna geçiyoruz. Burada öncelikli olarak kaynaklardaki doğumu, sünneti, evlenmesi, tahta çıkışı, vefatı, vasiyeti gibi yönleriyle genel Yıldırım Bayezid algısına temas edilmiştir. Ardından Yıldırım Bayezid ile ilgili olumlu algılara geçilmiştir. Burada Yıldırım Bayezid'in cesareti, adilliği, gaziliği yiğitliği, affediciliği, ilim severliği gibi özelliklerine vurgu yapılmıştır. Akabinde olumsuz Yıldırım Bayezid algısına geçilmiştir. Burada algıyı olumsuz yönde etkileyen faktörler olarak Sırp Kralı Lazar'ın kızı Despina algısı, Çandarlı Rüstem Paşa algısı ve Ankara Savaşı'nın kaybedilmesi üzerinde durulmuş; daha sonra olumsuz Bayezid algısı öğelerine değinilmiştir. Bunlarda sırasıyla diplomatik kurallara uymayı, eğlence alanında olması, Memluklere saldırması, sözünü dinletmemesi, gururlu olması, sert mizacı gibi mühim öğelerdir.

Üçüncü bölümün muhtevası Emir Timur'un algısı üzerinedir. İlk Osmanlı kroniklerinde Timur algısının nasıl olduğuna dair bir değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirmede Timur'un soyu, doğumu ve vefatı üzerinden yapılmıştır. Ayrıca Osmanlı kaynaklarının Timur'a nasıl hitap ettiklerine de değinen yazar buna dair bir çizelge sunmuştur. Yazara göre, *Osmanlı kaynaklarının genel Timur algısı muhtemelen Timur'un müslüman ve Türk bir hükümdar olması nedeniyle diğer yabancı kaynaklarla*

karşılaştırıldığında daha mutedildir (s.209). Ardından olumlu Timur algısı üzerinde durulmuştur. Bu algıyı oluşturan etmenler olarak Timur'un diplomasi adabı, ilim severliği, esir Bayezid'e davranış şekli, Yezid'e karşı takındığı tavır gösterilmiştir. Takiben olumsuz Timur algısına geçilerek bunu oluşturan sebepler sıralanmıştır. Bunlar Timur'un zalim, tahripkar, gazaplı, gururlu, rakiplerini aşağılaması, hileli davranması, para ve mal düşkünü olması gibi şahsi özelliklerine vurgunun yanı sıra soyu ile alakalı olarak Tatar vurgusu, fiziksel özelliği olarak topal vurgusu sıkça yapılmıştır.

Dördüncü ve son bölümde kaynaklardaki müşterek meseleler ele alınmıştır. Niğbolu Savaşı'nın yarattığı algı, sebep ve sonuçlarıyla Ankara Savaşı'nın algısı, Timur-Bayezid mektuplaşmalarının ortaya çıkardığı algı, her iki hükümdarın birbirlerine dair algıları, Anadolu beyliklerinin Timur'a ve Yıldırım Bayezid'e dair olan algıları ve diğer Osmanlı padişahlarının Timur algısı incelemeye tabi tutulmuştur. Ayrıca mühim Osmanlı kaynaklarının başında gelen Gelibolulu Mustafa Ali'nin Osmanlı ve Timurlu algısına da yer verilmiştir.

Suçıkar'ın sonuç kısmında da ifade ettiği üzere *tarih yeri geldiğinde bir meşruiyet sağlama noktası yeri geldiğinde hesaplaşma vasıtası, yeri geldiğinde ise aklama ya da karalama, yüceltme yahut aşağılama aracı olabilir (s.297). Bu da tarihte kullandığımız kaynakların tetkik ve tahlilinin ne derece önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Osmanlı kaynaklarının başat unsur olarak öne çıktığı elimizdeki eserde Emir Timur ve Yıldırım Bayezid'e dair kaynakların taşıdığı olumlu ve olumsuz algıların hangileri olduğu işlenmiştir. Literatürümüzde bu konuya dair çalışmaların sayısı göz önüne alındığında çalışmanın önemli bir işlev ve değere sahip olduğu anlaşılacaktır.*

Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi
Cilt: III/ Sayı:8/ Mayıs /2016

ISSN:2148-2292.

Academic Journal of History and Idea
Volume : III/ Number : 8/ May /2016

АКАДЕМИЧЕСКАЯ ИСТОРИЯ И МЫСЛЬ

İlkbahar/ Spring